

DOLENJSKE NOVICE

Izhajajo 10. in 25. vsacega meseca. Cena jim je s poštnino vred za celo leto naprej 2 K, za pol leta 1 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 2 K 50 h, za Ameriko pa 3 K. — Dopise sprejema urednik, naročnino in oznanila tiskarna J. Krajec nasl. v Novem mestu.

Gospodarstvo.

Ali so živinorejske zadruga potrebne za nas?

Našo živinorejo je treba izboljševati v enem in drugem oziru. Delati je na to, da postane naša živina sploh več vredna, da postane lepše rasti in boljša za užitek. Delati je na to, da redimo dobre plemenjake, dobre krave, da se pečamo z domačo rejo, da povzdignemo pridelek krme itd. itd. Marsikaj dobrega doseže lahko posamezni živinorejec, ako se loti živinoreje s potrebnim zanimanjem in umevanjem. S skrbnim odbiranjem plemenih živali, z dobrim krmljenjem, s popravljanjem slabih hlevov itd. se da mnogo dobrega storiti. V rokah skrbnega živinorejca bo vsa reja bolj vspešna.

Vsega pa ne zmore posameznik, zlasti mali posestnik ne. V živinoreji imamo nekatere skupne zadeve, katerih se je treba na vsak način skupno poprijeti, ako naj dosežemo boljše vspehe. Za izgled navajam n. pr. rejo plemenjakov. Ta reja je dandanes prepuščena sama sebi in dobri volji posameznih živinorejcev. Ako je v kraju dosti plemenjakov, je to slučaj, kajti naši živinorejci se v celoti prav za prav čisto nič ne brigajo za to rejo. Zgodi se zaraditega prav rado, da manjka plemenjakov, še raji pa, da so plemenjaki slabi in nepripravni. Mi imamo sicer postavo za rejo goveje živine, ki predpisuje občinam rejo potrebnega števila bikov in bikov prikladnih plemen, ali ta postava ni mogla dosedaj prisiliti naših občin, da bi skrbele za rejo potrebnih in pripravnih plemenjakov. Dokler je pa pripuščena ta reja golemu slučaju, toliko časa ni misliti na vspesjen napredek! V takih razmerah je reja zmeraj bolj ali manj pomanjkljiva, na veliko škodo posameznim živinorejcem in celi živinoreji.

Da se temu nedostatku naše živinoreje odpomore, so se ustanovile že marsikod živinorejske zadruga. Prizadeti živinorejci so se združili in prevzeli skrb, da se popolni in izboljša reja plemenjakov. Vsak je prispeval po svojih močeh, da se je dobil potreben denar za nakup dobrih plemenjakov. Največ je pa izdala podpora, ki so jo dobile take zadruga od dežele in države. In tako kakor drugod moramo tudi pri nas delati! Spričo slabih razmer, v katerih se nahaja reja potrebnih plemenjakov, ne smemo rok križem držati, ampak pobrigati se moramo sami, da se reja izboljša. Zato bo pa tudi nam kazalo, da se združimo v živinorejske zadruga in da skupno pospešujemo in izboljšujemo rejo potrebnih plemenjakov. Take zadruga pa tudi na drug način pospešujejo živinorejo in sicer s tem, da posredujejo nakup plemenih krav in telic, da prirejajo premovanja živine itd. itd. In vse to delo se ne omejuje samo na rejo goveje živine, ampak lahko tudi na prasičjo rejo. Vzroka dovolj, da začnemo tudi pri nas pospeševati živinorejo z združenimi močmi!

—r—

Gospodinske šole.

Naša dežela ima dosedaj že tri gospodinske šole za kmetijska dekleta. Ena šola je v Ljubljani v Marijanišču, druga je na Vrhniki in tretja v Repnjah pri Vodicaх na Gorenjskem. V vseh teh šolah poučujejo šolske sestre iz reda sv. Frančiška.

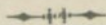
Najbolj priprosto je urejena gospodinska šola na Vrhniki. Ta šola je nastanjena v stari kaplaniji in je urejena le za obisk vnanjih deklet, ki prihajajo v šolo po dvakrat na teden. Šola šteje sedaj 40 učenk, ki so razdeljene na 3 oddelke. Prvi oddelek pride v ponedeljek in četrtek v šolo, drugi oddelek v torek in petek in tretji oddelek v sredo in soboto. Šola se prične ob 8. zjutraj in traja po zimi do 4. po leti do 6. ure popoldne. Od 8. do 9. je šolski pouk, potem je pa praktični pouk v ročnih delih (šivanju) in v kuhinji. Čez poldan ostanejo učenske v šoli in imajo v šoli potrebno kosilo. Po kosilu je zopet praktično delo in potem od 2. ozir. 3. do 4. šolski pouk. Glavna prostora v šoli sta učilnica in kuhinja. V učilnici se vadijo tudi v šivanju in se nahajajo notri 3 šivalni stroji. V prostorni in priprosto opravljeni kuhinji se vežbajo v pripravljanju navadnih jedil in v peki kruha. Šola ima na razpolago tudi primerno velik vrt in majhen kokošnjak, v katerem se redijo laške jerebičarke. Največ učenk je seveda iz bližnje okolice, nekaj jih prihaja pa tudi po dve uri daleč v šolo. Za kosilo in malojužno plačujejo po 50 h na dan, tako da pride na teden po 1 K plačila za vsako učenko. Ker je obisk šole iz bolj oddaljenih krajev otežkočen zlasti po zimi, se napravi najbrž že s prihodnjim letom potrebna spalnica za sprejem notranjih učenk, ki bodo lahko ostale celo leto v zavodu.

Gospodinska šola v Repnjah sprejema vnanje in notranje učenske. V Repnjah je namreč mali samostan šolskih sester, ki so se naselile tukaj l. 1874. Ker je pri samostanu kmetija, je bila prilika za ustanovitev gospodinske šole prav ugodna. Šola obstoji iz zimskega in letnega tečaja. V zimsko šolo se sprejemajo notranje gojenke, v letno šolo pa dekleta iz bližnje okolice. Tudi v tej šoli sta učilnica in kuhinja glavna učna prostora. Učilnica rabi za šolski pouk in za praktični pouk v šivanju. Učenke imajo vsak dan šolo od 8. zjutraj do 4. oziroma po leti do 6. popoldne. Vnanje učenske plačujejo za kosilo in malojužno po 50 h na dan, notranje gojenke pa za celo prehrano po 1 K na dan, tako da znašajo stroški za notranje učenske po 30 K na mesec. Šola v Repnjah ima to prednost, da sprejema notranje gojenke in učenske iz bližnje okolice. Tudi ta uredba je hvalevredna, da sprejema notranje gojenke samo v zimski tečaj. Kmetijska dekleta se lažje pogrešajo po zimi kakor po leti, zato je vpeljava zimskih tečajev na takih šolah čisto umestna.

Gospodinjška šola v Marijanišču je celoletna šola, ki jo obiskujejo le notranje gojenke. Ta šola ima na razpolago lepo urejeno gospodarstvo in druge pripomočke, tako da je z vsem potrebnim najbolj preskrbljena. Pouk se vrši po sličnem načrtu kakor v Repnjah in veljajo stroški šolanja po 30 K na mesec. Ta šola je primeroma dražja in ima prostora le za omejeno število gojenk. Na leto se jih sprejme le 12.

Tudi na Dolenjskem potrebujemo takih šol. Ker nimamo dozdej še nobene take šole, je nujno želeli, da jih dobimo in sicer šole, v katere se bodo lahko sprejemale notranje gojenke in učenke, ki bi prihajale iz bližnje okolice k poduku. Ker se ima po novem statutu kmetijske šole na Grmu ustanoviti gospodinjška šola v zvezi s to šolo, bi najbolje kazalo, da bi se ustanovila prva taka šola v zavodu šolskih sester v Šmihelu. S primerno uredbo te šole se bo lahko veliko dobrega doseglo za izgojo kmetijskih deklet in lahko bo ustregla šola raznim potrebam naših Dolenjcev.

—r—

Politični pregled.

Kranjski deželni zbor je med odmorom po božičnih praznikih deloval le v odsekih. Po sv. Treh kraljih so se začele zopet javne seje. — V seji dne 11. januarja je bil predlog dr. Šusteršiča in tov. o upehavi volivne dolžnosti za državni in deželni zbor izročeni odseku. Komisiji za agrarne operacije se zviša prispevek za troške, ki bodo vsakoletno znašali okrog 75.000 K. Mostnina čez Savo se predlaga od avtomobilov za Radeče pri Zid. mostu. — Deželni odbor predlaga, naj se odplača dolg 99.000 K za dež. gledišče iz l. 1892. Proti razširjanju davka na vino se izreče zbornica soglasno ter se sprejmeta nastopni:

Resolucija 1. Vinogradnikom naj bi se dovolilo prodajati svoj lasten vinski pridelek v količinah čez $\frac{1}{9}$ hl brez zadanja. — Resolucija 2. Državna oblast se pozivlja, da pospešuje prodajo vina s podporo vinogradniških zadrug z znižanjem prevoznine na železnicah in za vinogradništvo ugodnimi carinskimi pogodbami.

Pri razpravi govori poslanec Matjašič, ki se pridružuje poročevalcevim izvajanjem. Če se ta davek uvede, je vinogradnik uničen. Le glejte sedanje nizke cene, če pa pride še višji davek, bo prisiljen, da opusti vinogradništvo. — (Dr. Šusteršič: Tako je!)

Računski sklepi, ki večinoma že od l. 1900 niso bili odobreni, se pretresajo ter potrdijo. Tako rač. sklep prisilne delavnice, o učiteljskem penzijskem zakladu, normalnošolskem zakladu, ustanovnih zakladih, pokojninskem zakladu deželnih uslužbencev, dež. kulturnem zakladu, muzejskem zakladu, melioracijskem, bolnišnem, blazničnem, porodnišničnem, najdenišničnem, pokojninskem zakladu okrožnih zdravnikov, gledališkem zakladu. — Dež. odbornik Jarc utemelji svoj predlog zoper nečuvno postopanje mlekarjskih nadzornikov iz Gradca, ki so pri raznih mlekarnah našim kmetom izvrgli mleko iz ničevih razlogov ter jim naložili kazni 14.000 K. Naj se rajši ustanovi v Ljubljani preizkuševališče. — Oskrbništvo dež. blaznice na Studencu je prodalo od lubadarja poškodovani les iz gozda Podmolnikom. „Narod“ je napadel dež. odbornika dr. Lampeta, da je on prodal gozd vreden 80.000 K za 16.000 K. Iz obravnave se je razvidelo, da dr. Lampe s to zadevo ni imel čisto nič opraviti, ampak že prej dež. odbornik dr. Tavčar. Dr. Tavčar in dr. Triller sta v javni seji priznala, da se je „Narod“ zlagal in dr. Lampetu storil krivico.

Dne 14. jan. je bila 19. seja, v kateri je rešena tudi prošnja bolnice v Kandiji. — O potrebi razširjenja kandijske bolnišnice. Z ozirom na razširjenje kandijske bolnišnice poroča zbornici v imenu deželnega odbora dr. Lampe: Dež. zbor blagovoli skleniti: „Kot reden prispevek bolnici usmiljenih bratov v Kandiji je v prihodnje v proračun deželnega zaklada vstavljati 20.000 K namesto dosedanjih 12.000 K; za razširjenje poslopja se dovoli enkratni prispevek 20.000 K in brezobrestno posojilo 30.000 K; posojilo je vračati od leta 1920 dalje v letnih obrokih po 1000 K. Na to se obravnava proračun za l. 1910. — Odobri se muzejski zaklad v zmislu deloma že izvršene preosnove. — Istotako obvelja proračun prisilne delavnice. Poslanec dr. Oražen graja nekatere stvari, na kar mu odvrne poslanec grof Barbo; zakaj ni kot hišni zdravnik takrat po svoji dolžnosti naznanil,

kar bi bilo treba odstraniti in zboljšati. Potrdi se proračun glediščnega zaklada. Dr. Triller priporoča, naj se pogaja deželni odbor z magistratom, da prevzame gledišče Ljubljana za 100.000 K. A poročevalec Kobi omenja, da magistrat ne prevzame dolga 100.000 K na kar se dr. Triller začudi rekoč, da magistratni spis ni prav formuliran. Sicer pa naj se pogajanja še na dalje vrše. Grmska šola. Poročevalec grof Margheri predlaga: Odobri naj se proračun grmskega zaklada za leto 1910. Proračun izkazuje potrebsčin: šola 39.005 K, internat 9700 K, šolsko gospodarstvo 10.437 K, prispevek k pokojninskemu zakladu uslužbencev 3800 K, skupaj 62.942 kron. Pokritje se proračuna: državna podpora 4800, šolnine 400, internat 4686, iz šolskega gospodarstva 4000, skupaj torej 13.886 K. Primanjkljaj (49.056 K) naj se pokrije iz deželnega zaklada. Nadalje predlaga: Deželnemu odboru se naroča, naj po preteku šolskega leta sestavi in predloži deželnemu zboru posebno poročilo o delovanju in napredovanju grmske šole, s posebnim ozirom o predizobrazbi, domovinstvu in o napredovanju obiskovalcev grmske šole. Poroča naj se tudi, kakšen posel so si izbrali absolventi grmske šole.

Isti predlaga: Deželni odbor naj se pooblasti, podeliti kmetijski družbi za vzdrževanje podkovske šole podporo 2000 K za dobo petih let s pogojem, da se ustanovi kuratorij, v katerem bo dežela primerno zastopana. — Pristava za izrejo mlade živine. Grof Barbo predlaga v imenu finančnega odseka: Deželni odbor se pooblašča, napraviti pristavo za izrejo mlade živine. Pooblašča se, da kupi, če le mogoče v hribih, posestvo z zadostnimi pašniki, s potrebnimi hlevi in z vsemi za racionelen in vzoren obrat potrebnimi sredstvi. V ta namen se pooblašča, najeti posojilo 100.000 kron, ki naj se obrestuje največ s $4\frac{3}{4}\%$ in povrne v 10 do 20 letnih obrokih.

Poslanec Demšar meni, da se ne smemo prenahtati, naj deželni odbor to zadevo še bolj proučava in potem poroča dež. zboru. — Istotako se sklene, da kmetijskih šol za Gorenjsko in Notranjsko ni takoj ustanoviti, ampak za zdaj več ustanov Gorenjcem in Notranjcem oddati na grmski šoli. — Glede občinske ceste Brusnice-Gabrje se sklene, naj se zasliši okrajni cestni odbor novomeški in v prihodnjem zasedanju predloži zakon, da se cesta uvrsti mej okrajne ceste. — Belokranjska železnica. Glede na samostalni predlog poslanca Matjašiča in tovarišev radi zgradbe belokranjske železnice od Novega mesta preko Metlike do Karlovca predlaga poslanec Jaklič: C. kr. železniško ministrstvo se pozove: 1. da se sedaj, ko je izvršena revizija trase za belokranjsko železnico, takoj odloči za primerno traso, ki bi najbolj koristila prebivalstvu kranjske dežele; 2. c. kr. železniško ministrstvo se pozivlja, da z zgradbo belokranjske železnice takoj prične. — Poslanec Dular pozdravlja, da se namerava zavzeti za prepotrebno belokranjsko železnico deželni zbor. Ljudstvo v Beli Krajini je ogorčeno, ker vlada ni držala obljube, da bo železnica že tekla leta 1910. Veliki promet v Beli Krajini že sam utemeljuje nujno potrebo belokranjske železnice, ki naj se začne graditi v najkrajšem času. Posl. Višnikar pravi, da je bilo največ krivo, zavračevanje vlade glede zgradbe te železnice, ker se je izdelalo preveč projektov celo takih, ki nikakor ne morejo priti v poštev. Odločilni faktorji na Kranjskem so o tej železnici edini in za žel. ministrstvo je najlažje to, ako se odloči za ono črto, za katero je večina. — Nato govori tudi o tej železnici Zupancič. Poslanec Matjašič govori o potrebi te železnice. Naredi naj se menjevalni kolodvor v Metliki, da se ne bo ves promet na Hrvaškem, temveč na Kranjskem vršil. Ako bi bil menjevalni kolodvor v Metliki, bi bilo to velikega pomena za Belo Krajino. Opozarja na to dejstvo, ker bi imela dobiček Kranjska, ne pa ogrska državna polovica. — Dr. Šusteršič naglaša, da so storili poslanci S. L. S. tako v državnem zboru kakor osebno za omogočenje te železnice več kot svojo dolžnost. Ne bili bi tako hitro pred odločitvijo, ko ne bi bili poslanci S. L. S. zastavili vse svoje moči za njeno izvršitev. Govornik naglaša, da deželni zbor ni za to tu, da se izjavlja za eno ali drugo lokalno traso. Napravil bi se s tem le nevaren prejudic. Na zavračevanje zgradbe te proge so res vplivali kranjski spori, a vlada se jih je hlastno oprijela, ker z ene strani ni ogrska vlada izpolnila svoje obveze, na drugi strani je pa izdal finančni minister denar, ki ga je dobil po zadolžnicah, v druge namene. Upam, da zdaj dobi denar zanj, ko delajo dolgove v veliko.

Goriški deželni zbor zdaj redno posluje. Ima kaj pogoste seje, v katerih se rešujejo potrebe raznih občin glede cest, vodovodov itd. — Posebno važen za vso deželo je predlog za uravnavo Soče od izvira pa do njenega izliva v morje. Troški so proračunjeni na 10 milijonov kron, katerih bi vlada prevzela 70%.

Koroški deželni zbor se je sošel 17. januarija. Kršč. socijalec Krampfl je govoril proti vladni prepovedi streljanja s topi o Veliki noči; a deželni predsednik je zagovarjal to odredbo. Poslanec Wieser je govoril proti ptujim lesotrcem ter meril tudi na slovenske. Odsek za reformo obč. zakona se bo moral voliti znova, ker ni bil pravilno izvoljen.

V Štajerskem deželnem zboru je prišlo do burnih prizorov, ki jih je povzročil liberalni poslanec dr. Kukovec. Ta je posebno gorak duhovščini, ki ljudstva ni izročila napredni stranki pod njegovim vodstvom. Zato dr. Kukovec pozivlja vlado, naj predloži zakon o odpravi duhovske bire. Predlog je odkazan političnemu odseku v pretres. Štajerskim Slovencem bi s takim zakonom ne bilo kaj pomagano.

Novo ogrsko ministerstvo. Dne 17. jan. dopoldne je cesar vsprejel novega ogrskega ministerskega predsednika, grofa Khuen-Hedervary-ja v avdijenci. Ta je predložil cesarju listo novih ogrskih ministrov, katero je cesar potrdil tako-le sestavljeno: Grof Khuen-Hedervary, ministrski predsednik, istočasno mu je poverjeno vodstvo ministerstva za notranje stvari in ministerstva a latere, Ladislav Lukacs finančni minister, Karol Hieronymi trgovinski minister, dr. Fran Szekeley pravosodni minister, grof Bela Szerenyi minister za poljedelstvo, generalni major Hazay minister honvedov. Ministerski predsednik grof Khuen-Hedervary prevzame začasno ministerstvo za Hrvatsko, pravosodni minister pa začasno ministerstvo za uk in bogočastje. Novi ministri so dospeli na Dunaj in so bili 18. jan. ob 11. uri od cesarja zapriseženi. Listi poročajo, da bo glavno točko programa kabineta tvorila volilna reforma na širji podlagi splošne volilne pravice. Nadalje namerava Khuen-Hedervary preosnovati tudi upravo. — Hrvatje v očigled novemu položaju omahujejo. Khuen pač ne morejo zaupati.

Avstrijski državni dolgovi prekoračili deset milijard. Komisija za nadzorovanje državnih dolgov poroča, da so avstrijski državni dolgovi koncem prve polovice lanskega leta dosegli deseto milijardo in znašajo 10 milijard 337.900.000 kron.

Na Angleškem se vrše volitve. Boj se vrši v znamenju: za ali proti gosposki zbornici. Dozdanja liberalna večina je sprejela jeseni zakon za nove davke, kateri bi bolj zadeli bogate lorde. A gosposka zbornica se je temu zakonu uprla ter rekla, naj se apelira na ljudstvo. Če se ono v novih volitvah izreče zopet za liberalno vlado, potem zgine pomen gosposke zbornice. Volitve bodo končane še le koncem meseca. Po dosedanjih izidih časniki konstatirajo velik napredek konservativcev in poraz liberalcev.

Angleške volitve so do nedelje bolj ugodne za unioniste (konservativce) kot za liberalce. Prvi so pridobili 84, drugi le 10 mandatov.

Zbiranje ruskih čet na avstrijski meji. Gališki listi poročajo, da zbira Rusija na ruski-gališki meji vojaške čete. Ista poročila trdijo, da je največ ruskih vojaških čet osredotočenih nasproti trdnjavam Přemysl Jaroslav. Sumljivo!

Ruski vojaški ataše Maščenko pri veleposlaništvu na Dunaju je odpoklican, ker je pridobil dva arzenalska uslužbenca za svoja vohuna, ki sta mu izdajala vojne tajnosti. Oba so zaprli.

Portugalski kralj Manuel se v maju zaroči z angleško princezo Beatriko. Poroča se pa tudi o zaroti v Lisabonu zoper kralja.

V Španiji so častniške demonstracije v Madridu vse kroge vznemirile. Častniki, posebno oni došli iz maroškega bojišča, so nezadovoljni z vlado. Bajje nameravajo državni preobrat s pomočjo armade. Mnogo častnikov so zaprli.

V Bruselju izplačuje banka dedščino pokojnega kralja Leopolda. Tri njegove hčere dobe vkup 18 milijonov frankov. Princeza Lujiza pa bo komaj poplačala svoje dolgove.

Na Ruskem je bilo v Kazanu obsojenih deset častnikov radi velikih poneverjenj v vojni upravi. Od njih se bo sodnijsko iztirjalo 170.000 rubljev. — Rusija si je priklopila Finsko, torej jej je vzela samoupravo.

Italija ima največ svoje armade v Lombardiji in Benečiji ob avstrijski meji. Kar natihoma je pomnožila svoje pogorske polke ob naši meji. V primeri z italijanskimi stotnijami imajo avstrijske več kot polovico manj mož.

Črnagora zahteva, naj Srbija izžene vse črnogorske emigrante, ako hoče biti z njo v tesnejši zvezi.

V srbskem vojnem ministrstvu so prišli na sled poneverjenjem. Blagajnik Jovanovič je skočil v Savo, a so ga rešili.

V Carigradu je 19. jan. pogorela palača Čiragan, v kateri zboruje turški parlament. Skoro ničesar ni bilo mogoče rešiti. Škode je 10 milijonov turških funtov. Sumi se, da je zažgala zlobna roka. Drugi trdijo, da fanatični Turki, ki ne trpé kristijanov v parlamentu.

V vzhodni Aziji se kuhajo opasne stvari. Združene države ameriške so svetovale Kitajski, naj kupi mandžursko železnico od Rusije in Japonske, katero bi prevzel ameriški konzorcij. Če bi Rusija in Japonska odklonili, naj Kitajska sama zida konkurenčno železnico v Mandžuriji. Anglija podpira take težnje. Rusija in Japonska sta sprevideli nastavljeno past ter ne vstrežeti Kitajski. Ruski vpliv na vzhodu bi radi nasprotniki omejili. Združene države gledajo po strani Japonce, Anglija vedno spletkari v Aziji. Ni čuda, da so bolj pozorne Japonska, Rusija, Kitajska; vsaka se po svoje oborožuje.

Zabavi in pouku.

Iz lovske torbe starega Nimroda.

Spisal Iv. P.

(Dalje.)

VI.

Resnični lastni dogodki.

r) *Domača kokoš vali divje race.* V Planini mi prinese sosed Vipavček 12 jajec divje race. Našel jih je na travniku, kjer je kosil prvo travo, v žlamboru ob meji, ko je starka izletela. Stopi v kuhinjo govoreč: „Nekaj posebnega imam v predpasniku, jajca divje race. Vi, g. župnik, ste lovec, morda bi vas veselilo še letečo divjačino vzgojiti. Srnjaka že tako imate.“ Za liter vina smo jajca vzeli, koklji podložili in v 4. tednu je 12 račic pokukalo izpod peroti. S čudovito skrbjo jih je koklja vzela pod svoje varstvo, vodila in vzgajala, kakor bi bila ponosna, da ima mladino kakor nobena njenih tovaršic. Na vrtu pod malim ulnjakom, ki ga je železniški uslužbenec Rangus v obliki švicarskega doma iz samih izrezljanih deščic sestavil, je imela račja familija stanovanje. Vsak dan je dobivala primerno hrano in obilo vode, mlade racke pa so švigale med zelenjavo po vrtu, za spremembo iskaje mrčesov in črvov ter postajale nenavadno živahne in zdrave. Vsem so se prikljubile. Svetlemu knezu W. sem pravil o divji račji dvanajstotici, ki tako lepo vspeva pod materno vzgojo skrbne koklje. Drugega ne reče kot besede: „Pazite, ko dorastejo, se bodo lepega jutra priporočile in sfrčale preko streh k vodi.“ To se sicer ni zgodilo, pač pa nekaj drugega, mnogo bolj žalostnega. Ukažem služkinji, naj jutri dve mladi racki za obed speče, da vidimo, kakšnega okusa je divja pa doma vzrejena raca. Toda račun je bil storjen brez krčmarja in račja pečenka je zginila z jedilnega lista. — Zakaj? Kako? Menda vendar ne? Po noči je prilezel tat na vrt in odnesel vseh 12 živalc. Vsako jutro sem šel račjo družinico obiskat. Tako tudi to jutro. Oziram se krog sebe, kličem jih, nikjer nobene, vse tiho. Vse pretaknem in preiščem, nič, nobena se ne oglasi. Kmalu pa najde oko vrh salate raztreseno perjice, pod visokim vrtnim ozidjem pa eno račico opraskano mrtvo. Uganjka je bila rešena. Vso račjo mladino je po noči udušila in odnesla tatinska lisica. —

Kakor se mi je reja divjačine pri „Smuku“ nepovoljno obnesla, takisto tudi pri divjih racah, še bolj pa pozneje pri divjih kurah. Zato je moja misel: Pustimo prosti naravi prosto pot in ne razdirajmo s kruto roko njenega reda! Kar se v gozdu rodi, naj ondi živi! Ondi se srečno in zdravo počuti, doraste ter doseže primerno velikost in debelost, naj že potem pride kot živež človeku v pest ali od starosti zapade smrti. Sodil bi, da tudi meso v gozdu vzraslega srnjaka in v svojem vodnem elementu živeče divje race je desetkrat okusniše kakor vsled domače hišne vzgoje.

s) *Tatici — smrt!* Moja nevolja zaradi zgube lepega števila 12 za kuhinjsko uporabo godnih rack me je takoj napotila v gozd, sladkosnedo zvitorepko kaznovat. Ker je bilo poleti, sem vzel s seboj samo dvocevko pa zajčjo jokuljo, to je leseno piščalko, s katero se posnema mili jok zajca, kedar ga pes vjame ter za vrat stiska in davi. Hotel sem piščalki dati za šalo ime „jokofon“ po uzorcju telefon, gramofon, bigotfon itd., pa ostal sem naposled pri „jokulji“. —

Usedem se nad dolino, kjer je rasla bujna trava, na robu gozda skrit v košati sencu na samotni štor ter počakam nekaj minut, da se vse krog mene umiri. Bilo je okoli 9. ure dopoldne. Zapiskam prvič, tužni zajčji javk odmeva preko široke doline. Vse mirno. Ko drugič vabim lisico, se za hrbotom oglasita dve klepetulji šoji ter zaženetata hrupni krik in prepir. Z drevesa zletita na tla in se ondukaj kljujeta in lasata, da je perje padalo od nju. V tretje pritisknem jokuljo k ustom in še milejše zavajkam. Ne zaman. Naglo kakor bi ob nalivu dežnik razpel je bila lisica tu in na 10 korakov pred menoj obstane. Ugledavši me osupne

in trenutek stoji. Toda ta edini trenutek dobro porabim. Puška počí, lisica dva-trikrat poskočí in se stegne po travi. Bila je svetlozolta, velika in široka bolj kot navadne vrstnice, morda ravno vsled užitka obilnega račjega mesa. Toda resnici na ljubo nočem z gotovostjo trditi, da je bila ustreljena lisica račja tatica.

š) *Na lovu gad ustreljen.* Lovcu se res vse pripeti tekom dolge vrste let: dogodki in prizori, nenavadni, celó smešni, da bi človek ne mislil. Tako sem jaz ustrelil gada namesto zajca. Imeli smo lov nad cerkvico sv. Antona v Meniški vasi, slovečo božjo potjo. Ko zavijem premaknivi se s prejšnjega stojišča po stranski stezi nekoliko više v reber, se oglasi za menoj moj pes. Ustavim se in sem pripravljen na vse kar pride. Toda nobena dlaka se ne prikaže, pes pa neprestano in srdito na istem mestu laja. Jasno mi je bilo, da mora kaj posebnega imeti. Grem pogledat. Kaj je? Tik steze v plitvi jamici leži gad, z gornjim delom života kvišku zleknjen ter z vso togoto puhajoč proti psu. Nekaj časa gledam ta prizor, ki ga še nisem doživel, potem pomerim gadu v glavo ter ga od vrha do tal razmesarim. Bila je samica, pa zeló krepkega kratkega života. Ker smo bili že v listopadu in imeli hladne dneve, sem se čudil, da gad ni že zlezal v nižje plasti zemlje. —

t) *Moji lovski „slavo-znaki“.* Čuden, nov izraz, kaj neki pomeni? Vidne lovske spominke, ki jih vsak lovec zvesto spravlja in v svojem stanovanju na zid obeša ali po štalažah in omarah razstavlja, n. pr. rogove jelenov, gamsov in srnjakov, repe divjih petelinov in ruševcev, nagačene redke ptice itd. Vsak lovec je ponosen na te okraske svojega stanovanja, ki ga spominjajo njegove sreče na lovu in spretnosti v streljanju. Nazval sem jih „slavoznake“, ker so znaki ali znamenja lovske slave. Izrazov „trofeje“ po latinskem „tropaeum“ v listu „Dol. Novice“ pač ne kaže rabiti. — Beseda „slavoznak“ je moja iznajdba, ki je pa nikomur ne vsiljujem.

Nikjer nisem videl tako ogromno zbirko lovskih slavoznakov kot v gradu Haasberg pri Planini na Notr. Ne na stotine, več jih mora biti, narmanj tisoč, cel muzej. Ker je knez W. hodil na lov tudi v tuje dežele, je imel v svoji zbirki najraznovrstniše predmete. V biljardni sobi so stali nagačeni medvedje, volkovi, risi, lisice, labodje itd. Po stolih so bile obešene in na tleh pogrnjene medvedje kože. Po koncu stoječ medved je v odprtem gobcu držal tablico, na katero smo zapisovali izid posameznih iger. —

Tudi jaz sem svojo zbirko pričel in sicer s spominki dotičnih zverí, ki jih bom sam ustrelil. S tujo slavo se nisem hotel košatiti. Zbirka je rasla in sčasoma pokrila precejšen kos stene. Ako ne bi srnjak na zimo odvrigel starega rogovja, bi bila zbirka kajpada mnogo večja. — Kako pa sem sploh prišel do zbirke? Edinole po velikodušnosti preblagega kneza W., ki mi je rogove ustreljenih srnjakov podaril. Pa ne le meni, vsem povabljenim gostom je knez ta redki dar poklonil. Da — pripetilo se je, da je celó navadnega gozdnega paznika doletela ta sreča. Mladi knez Hugo Werianđ se je temu čudil in rekel, da nikjer ni tega videl in povsod rogovi pripadajo graščaku. — Zbirko sem pri prestopu v pokoj oddal in je sedaj lastnina znanega nabiralca starokranjskih majolik, starodavnih novcev, izkopin in drugih znamenitosti stare in nove dóbe. —

u) *Pasje poglavje* ali moji lovski psi. Ko sem se začel z lovom v večji meri baviti, nisem mogel biti brez primerne pasje pomoči. Pes pa konj sta bila od nekđaj cilj mojega hrepenenja. Mnogo sem jih imel v teku let, dobrih in slabih, dragocenih in cenejih in užil nešteti prijatni ur ž njimi. Po konjih mi je vedno dolgčas. Nekateri so bili taki vzniki, tekači in jahači, da mi je srce poskakovalo veselja, ko sem jih dal vpreči ali osedlati. To smo šli, to smo leteli — blaženi spomini. Z voza in sedla sem zopet in zopet odletel, a to me ni oplašilo, ampak utrdilo moj pogum, da sem v narnevarniših slučajih ostal miren in hladnokrven.

Kar se tiče lovskih psov, moram izjaviti, da sem imel pri njih smolo in sem večkrat kupil in preplačal psa, ki sem ga že čez par dni oddal ali uničil. Sladke besede in neizmerna hvala me je premotila. Na vrtu v T. leži skoraj ob vsakem drevesu pasji mrlič. Ustreljene so bile uboge živalce, ker niso bile za lovsko rabo ali pa jih je napadla neozdravljiva bolezen. Nekoč je bilo 5 mladičev od izvrstne matere dobilo pasjo norost. Morali smo jih takoj usmrtiti, tako jih je bolezen zdelavala.

Nekaj psov je bilo pa tako izvrstnih, da ne bi bil dal nobenega proč za narvišjo ceno. Ob času rusko-turške vojske sem imel psičko „Plevno“. Dal sem jej to ime po padcu trdnjave Plevne, ki jo je turški general Osman paša tako junaško branil, a so jo končno vendarle Rusi osvojili. Moja „Plevna“ je bila tako vztrajna in brzonoga, da so vsi drugi „vižli“ zaostali. Na

nekem lovu se je zaletela predaleč v tuja lovišča, odkoder se ni vrnila. Ali jo je kdo ustrelil ali privezal, se ni moglo izvedeti.

Mimogrede omenim, da v temeniških občinah lovski pes nosi splošno ime „viželj“, ta pes je „vižljevski“. Brskal sem po slovarjih in slovnica in res našel v Sumanovi primerjalni slovnici (str. 33) ta izraz kot staroslovenski.

Pes „Dečko“ je bil isterske pasme, velike krepke postave, eleganten, neprekosljiv iskavec in gonjač. Njegov glas je bil prijeto doneč bariton, ki se je ločil izmed 30 drugih. Ko sem se preselil z Dolenjske na Notranjsko, me je dvakrat pustil in se vrnil v priljubljene prejšnje kraje. Pa kako naglo je preteklo pivško polje, planinsko in logaško dolino, ljubljansko barje ter preko Grosuplja pripihal v Podgaber, kjer ga je moj tovariš K. z veseljem pozdravil in sprejel. Izračunil sem, da še 20 ur ni porabil. Po tretjem begu se je šele oprjel novega doma. Ušel je edinole zato, ker na novi službi ni bilo lova, kakor ga je bil vajen dan za dnem in se ga je lotilo nepremagljivo hrepenenje po starih lovih in lovcih.

„Major“ in „Fidl“. Ta dva sta bila šele bratca. Major je bil preprost pa dober „viželj“ domače krvi, Fidl ljubeznjiv in izredno prekanjen pinč, da se njegovi zvitosti nisem mogel prečuditi. In veste kaj se ta dvojica izmisli? Na lov sta začela uhajati: pravi lovski pes, pa mali pinček. Pripovedoval mi je lovec, ki ju je v hosti zasačil. Major pridno išče, Fidl pa se na kako primerno mesto postavi in ko zajec prileti, se zakadi vanj, zgrabi za vrat ali nogo in tako dolgo drži, dokler močnejši tovariš ne pridehti. Ta zajca zadavi, potem ga vsak na enem koncu razpotegneta in slastno uživata meso in kri. Zdelo se mi je to neverjetna pravljica, a sem se kmalu potem osebno prepričal, da je lovec govoril resnico. Imel sem opraviti v Dobu in sem bil že ob 6. zjutraj z vozom na potu. Ko se pripeljem vrh klanca v gozdu, koga vidim. Mojega miljenčka Fidla, ki je ondu sedel na zdajnjem koncu in pozorno poslušal lajanje Majorjevo po niže ležečem grmovju. Vabil in klical sem pinča s seboj, a še zmenil se ni zame in vztrajal na svojem čakališču. Seveda je bilo treba to nenaravno zvezo nemudoma razdreti: Major na verigo, Fidl v sobo pod strogo nadzorstvo. —

„Belin“ — angleške foksterier-pasme, narboljši in narmanjši lovski pes, kar sem jih imel, 10 let moj zvesti spremljevalec. Dobil sem ga v dar od poznejšega okr. glavarja Oreška v starosti pet mesecev. Ubožček si je kmalu, ko je k meni prišel, pri skokn čez visoko skalo zlomil levo prvo nogo. Ozdraviti mu je nismo mogli, ostala je krajša kot druga, a vendar ga v teku ni dosti ovirala. Samo kmalu utrudila se je in v lovski dóbi je moral imeti „Belin“ po vsakem lovu en dan počitka. Njegov nosek je tako fino in daleč vohal vsako zver, da je naravnost tekkel proti ležišču in jo v minutah spravil na nogo.

Dvojna žrtev alkohola.

Po resnični dogodbi napisal J. Fernus.

(Dalje.)

Dospevši do Francetovega doma, ga izroči skrbečemu očetu in tarnajoči materi. Denejo ga na gorko posteljo, mu drgnejo premrzle ude, senca in čelo, zdajpazdaj mu kanejo par kapljic žganja v usta — in konečno, še le proti jutru se jim posreči, da ga oživijo iz omotice . . .

Preteklo je celih štirinajst dni prej, ko je zamogel France zopet vstati. Vendar ga je še dalje mučil hud kašelj. Prehladil se je skozinskoz ono nesrečno noč. Sicer je pa mogel kmalu zopet delati, a ga nista več hotela ubogati žaga in oblič kot poprej; to ni bil več prejšnji junak. Ob vsakem večjem naporu ga je začelo neznansko bosti v prsih, obenem ga je posilil hud kašelj, da ga je kar hotelo zadušiti. Večkrat je blual kri.

Oh kolikrat se je pokesal, da se je dal takrat pri naboru pregovoriti od tovarišev, da je ostal ž njimi v krčmi pozno v noč ter si tako nakopal to nadležno bolezen, pa prepozno!

Pretekla sta že dva meseca po tem dogodku, a France se je čutil vedno slabšega. Mnogokrat ga je grozni kašelj tako napadel, da se je moral za nekaj hipov vleči na posteljo, da se je oddahnil. Pa tudi je bil že pri raznovrstnih zdravnikih v mestu. Vsakteri ga je tolažil, mu zapisal kako zdravilo, ki pa žal ni pomagalo. O, zdravniki so takoj že prvi hip izpoznali, da se je nesrečnega mladeniča polastila morilka jetika. Vedeli so, da je vsaka pomoč prekasna, zastoj, ker bolezen je že pregloboko vkoreninjena. Tolažil, vspodbujal ga je vsak, a si mislil sam pri sebi: škoda fanta in ga je v srcu pomiloval.

Pošli so krasni dnevi majnika. Minul je pa tudi življenja maj Francetu. Oslabel je zelo, delati ni mogel skoro nič več, vlačil se je s težavo okrog po vasi, hlače so se mu ovijale okoli nog. Vsakemu se je smilil. Prej močan, rudeč kot pomladni cvet, živ kot srna, sedaj sključen, blede, udrtih lic, steklenih oči — živ mrlič. Nadležen kašelj in neprestano bluvanje, bolečine v prsih so ga izmučile in uničile popolnoma. Nekega dne je legel, a vstati ni mogel več, ostal je v postelji. In zdaj šele so se začeli dnevi bridkosti, žalosti, gorjā za nesrečnega mladeniča. Vroče poletne dni je preležal doma največkrat sam brez družbe. Domači so odhajali delat na polje. Tožne misli so mu blodile po glavi, ranile mu srce. Premišljevalje svojo žalostno usodo se je jokal, molil, vzdihoval, obupaval . . . Pokopane so nade njegove, razpršene mladostne sanje. Trpel je najbolj vsled svoje vroče ljubezni do zale deve, ki ga tudi iskreno ljubi, ki ž njim trpi. In zdelo se mu je čisto, da mu počī srce od bolesti.

Skoro slehern večer so ga obiskovali fantje. Pomilovali, tolažili so ga, a on se jim je smehljaj z bridkostjo na ovenelih, višnjevih ustnicah, dobro vedoč, da ne vstane več. Primerjal jih je s seboj zroč jih ob postelji močne kot hraste v gozdu, bridko spominjaje se, da je bil i on svoj čas takšen — in sedaj? Millo se je zjokal po njihovem odhodu in lažje mu je bilo potem pri srcu.

Tudi Barbika je večkrat prišla k njemu, pa nikdar praznih rok, vselej mu je kaj prinesla, kakor sladkih jagod, rudečih črešenj, zgodnjih hrušek i. dr. Sedela je po celo uro pri njem, ter mu sočutno, usmiljeno zrla v blede, udrti obraz. In čisto jo je tako ganilo, ko ga je gledala priklenjenega na postelj, da ga je prišla za uvelo desnico ter jela krčevito ihteti. Do skrajnosti ginjen, sam potreben tolažbe, jo je vendar tolažil bolnik:

„Nikar ne žaluj, ljuba Barbika! Bog hoče tako, da se morava ločiti. Tebi pa naj bi naklonil srečo, da bi našla drugo srce, ki te bode ljubilo, kakor te ljubi moje. Jaz sem pač največ sam kriv, da je prišlo tako. Pozabi me torej in živi srečno!“

A ona mu je ž drhtečim in ihtečim glasom odvrnila:

„Ne, ne jaz te ne zabim nikdar! Če se ločiš od mene, kako mi bode mogoče živeti sami? Družega ne morem ljubiti, saj ljubezen je le ena; ne morem deliti svojega srca.“

Umolknila sta zatopljena vsak v svoje misli . . .

Včasih sta se pa pogovarjala o krasnih dneh, sladkih urah, katere sta skupaj preživela v otroški ljubezni. „Ah! bile so le kratke sanje!“ sta vzdihnila koncem takih pogovorov.

Mnogokrat ob dolgočasnih popoldnevih ga je obiskal tudi gospod župnik. Častitljivi starček je dobro razumel položaj nesrečnega mladeniča. Da bi ga nekoliko raztresel in mu tako olajšal duševno bol, mu je prinašal časnike, knjige, vspodbujal ga, naj se uda v božjo voljo. Mile, prepričevalne besede dušnega pastirja so kaj tolažilno, okrepčevalno vplivale na potrto dušo bolnikovo. Vdal se je popolnoma v voljo božjo in ložje je trpel.

(Konec pride.)

Dopisi.

Ljudska knjižnica v Šmihelu ima v nedeljo 30. t. m. svoj redni občni zbor v društvenih prostorih.

Kmečka zveza za novomeški sodni okraj je imela pretekli teden daljšo sejo, pri kateri se je med drugim sklenilo, da se obrne Zveza na deželni odbor s prošnjo, da se fundira (tlakuje) okrajna cesta Kandija-Semič od Kandije do Šmihela, ker ta del ceste še ni bil nikdar fundiran. To delo naj bi se zvršilo objednem s preložitvijo „Ušivca“. Sklenil se je protest na poštno ravnateljstvo, ker ne dovoli slednje posebnega pismonoše za vasi v smeri Boričevo-Podljuben, dasi je storila občina vse potrebne korake. Sklenilo se je, da se naznani deželnemu odboru želja Zveze glede gospodinjške šole v našem okraju. Soglasno so se izjavili odborniki, da so proti načinu Vrhnika-Repnje radi krajevnih razmer, pač pa izražajo željo za način Marijanišče (internat) radi ugodnosti Grm-Šmihel. Govorilo in razpravljalo se je veliko o občinskih potih v okraju in tudi v tem oziru se pošljejo primerne peticije.

Ušivec. Na razna vprašanja, kedaj da se vendar preloži „Ušivec“, odgovarjamo sledeče: izvrši se takoj, kakor hitro se določi kolodvor pod Ruprēvrhom. Nova cesta bo objednem dovozna cesta k kolodvoru in s tem se zdatno razbremenī dežela pri tem delu, ker bo saj tretjino stroškov pri tej cesti morala trpeti železniška uprava. Tudi prostor se bo lažje dobil od posestnikov, ker bo v bližini železnice itak precej opustošeno.

Iz Šent Jerneja. Na zborovanje 24. jan. t. l. so šli tudi od nas zastopniki k dež. glavarju, dvornemu svētniku pl. Šukljeju,

da se dogovorē, kod naj bi tekla prihodnja železnica Brežice-Kostanjevica-Šent Jernej-Novomesto. — Pisec teh vrstic se je lani slučajno vozil s tremi Dunajčani iz Ljubljane proti Adriji. Pogovor nanese na naše železnice. Kako se je pisec čudil, ko so trdili, da sploh Slovani ne potrebujejo železnice, da jim sedanje zadostujejo. Bili so ti ljudje zagrizeni nasprotniki Slovanov v vsakem oziru. Če nam jih tujci ne privoščijo, vsaj mi se zanje potegujmo. — Čitamo, kako se po raznih krajih društva vrlo gibljejo. Tudi mi nočemo zaostati. Tudi pri nas se bo letos gradil „Društveni Dom“, posojilnični odbor je vzela stvar v roke. Pripravljeneja je že nekaj gradiva in drugo se bo pa še spomladi-oskrbelo. — Tamburaši izobraževalnega društva so v nedeljo 16. jan. s podoknico čast. g. župniku dokazali svoj napredek in zanimanje za primerno zabavo. Le čvrsto naprej!

Iz Šent Jerneja. Nagloma je dne 7. t. m. umrl ugledni posestnik in skrbni družinski oče Jožef Penca na Mokrempolju doljnem. Neprīčakovano je sicer smrt potrkala na vrata, a ga ni našla neprīpravljenega. Sv. Popotnico je prejel v nedeljo 2. januarija v farni cerkvi pri mizi Gospodovi. Kako spoštovan in ljubjen je bil rajnik, je pokazal veličastni pogreb. Od biše žalosti pa proti Orehoviči se je razvila dolga procesija kakor križev teden. Tudi iz Mesta so bili udeležniki. Ker je bil pokojnik tudi več let cerkveni ključar pri podružnici sv. Sigismunda, se je gospod župnik na grobu v prisrčnih besedah od njega poslovil ter svoj govor nekako tako zaključil:

Na grobu se Tvojem nam solza utrinja,
Da prah smo, pepel, nas vse opominja,
Zato pa sursum corda, kvišku srce!
Tam vtihnejo vzdih, posuše se solze.

Drugi mesec od 20. do 22. bodemo imeli kmetijski tečaj. Gospodarji uredite si svoja opravila že sedaj tako, da bode imeli tedaj več časa. Vdeležba mora biti obilna, pouka smo potrebni.

Dne 13. januarija je posestnik Janez Gorenc z Vrha vpravič koval svojega mladega konjčca. Žival je pa pri tem gospodarja tako udarila, da je bil takoj ob zavest. Duhovnik in zdravnik sta bila kmalu na kraju nesreče. Čujemo, da je čez eno uro prišel k zavesti in je upati, da okreva. Bog daj!

Sodražica. Izobraževalno in pevsko društvo „Glas“ je razvilo na praznik Sv. treh kraljev žaloigro „Ferdinando, strah Asturije“ in veseloigro „Poštna skrivnost“. Vmes pa je zadonel krepki moški zbor pod spretnim vodstvom vrlega g. župnika Travnā. (Dostavek uredn.: Oglasite se še večkrat!)

Belokranjska železnica. Kakor se vidi iz storjenega dela tehnikov, je skoro izključeno, da bi se delo pri tej železnici pričelo pred prihodnjo zimo. Dosedaj je popolnoma izmerjen in pregledan šele prostor do Uršnih sel, od tu pa do Metlike jih še vse delo čaka. To bo trajalo še nekaj mesecev. Potem se napravi proračun, se razpiše delo, kar traja zopet par mesecev. Začetek smemo ob ugodnem letošnjem letu pričakovati prihodnjo zimo.

Domače novice.

Abraham se je dne 23. januarja oglasil v tukajšnji prošnji. Tem povodom je p. n. g. prošt dr. Elbert prejel mnogo čestitek v besedi in spominkih. Na čelu dekanijske duhovščine mu je čestital v izbranih besedah starosta Mnsgr. Peterlin. — Na mnoga leta!

Imenovanja. Cesar je povišal gimnazijska ravnatelja gg. Frana Brežnika v Novem mestu in Ignacija Fajdigo v Kranju, ravnatelja na ljubljanskem učiteljsku Antona Črnivca v 6. činovni razred. Zadnja dva gg. sta Dolenjska rojaka, oba iz Št. Vida pri Zatičini.

Iz sodne službe. Prestavljena sta okrajna sodnika dr. Janko Doljan iz Žužemberka v Postojno in Anton Méjač iz Mokronoga v Ribnico. Imenovani so za okrajne sodnike in sodne predstojnike: sodniki dr. Valentin Flerin v Črnomlju za Žužemberk, Jožef Tekavčič v Vel. Laščah za Mokronog in dr. Jožef Dijak iz Šmarja pri Jelšah za Trebnje.

Novomeška uniformirana garda je 16. t. m. na glavnem zborovanju izvolila novega poveljnika g. Jos. Bergmana, lekarnarja in posestnika v Novem mestu z naslovom stotnika namesto odstopivšega g. Jos. Košičeka. Ker je ž njim vred odstopil iz enako neznanj vzrokov tudi g. I. Arh, oficijal v pokoju, se je izvolilo g. I. Moravca njega namestnikom z naslovom nadporočnika. Vsled prestane krize je upati, da nastane zaželeni red v tej starodavni častni korporaciji, ki je edina na Kranjskem ena najsta-

rejših, obstoječa že nad 500 let. Želeti bi bilo, da se pod novozvoljenim vodstvom povzdigne tudi godba, ker je nekaj let zelo slabotna. Mestni občinski odbor bi smel biti tudi nekoliko bolj darežljiv nasproti godbi meščanske garde, ker nje obstoj je veličnega pomena za Novo mesto, posebno pa sedaj, ko stojimo pred pragom svetovnega razvoja z ozirom belokranjske in transverzalne železnice.

Petdesetletnico ali zlato poroko obhajal bode 6. februarja Franc Vesel iz Vel. Škerjančega pri Novem mestu s svojo ženo. Oba sta še prav čila in zdrava ter jima želimo, da bi nju ohranil Bog še nadalje vedno zdrava in vesela, da bodeta dočakala tudi še svojo šestdesetletnico, demantno poroko.

Občni zbor ima društvo rokodelskih mojstrov v nedeljo 30. januarja 1910 v dvorani rokodelskega doma v Novem mestu, in sicer točno ob 2. uri popoldne. — Na dnevnem redu je: Volitev novega odbora in raznoterosti. — Dolžnost vsacega uda je, da z ozirom na važnost občnega zbora zares zanesljivo pride.

Veselica gasilnega društva. Dne 1. februarja priredi prost. gasilno društvo svoj plesni venček. Ker je ta veselica vedno najboljše obiskana, je tudi letos zanimanje mnogo veliko. Društvo je storilo za zabavo vse in pridobilo z mnogim trudom in velikimi stroški vojaško godbo iz Zagreba. Vabila se razpošiljajo vsem p. n. članom in prijateljem gasilnega društva. Če se je kdo po neljubi pomoti nehote prezrl, ga prosí odbor, da se obrne za vabilo na g. Jos. Bergmana, lekarnarja v Novem mestu. Za dobra, topla in mrzla jedila ter izborna pijačo bode izdatno skrbjeno.

Statistični podatki l. 1909 iz novomeškega dekanata. V Šmarjeti je bilo rojenih 81, umrlo 60, poročenih 9 parov; v Stopičah rojenih 90, umrlo 43, poročenih 21; v Brusnicah rojenih 57, umrlo 30, poročenih 8; v Podgradu rojenih 38, umrlo 28, poročenih 11; v Belicerkvi rojenih 37, umrlo 20, poročenih 7; v Črmošnjicah rojenih 53, umrlo 45, poročenih 4; v Prečni rojenih 82, umrlo 38, poročenih 8; v Šempetru rojenih 57, umrlo 28, poročenih 15; v Šmihelu rojenih 164, umrlo 100, poročenih 20; v Toplicah rojenih 65, umrlo 24, poročenih 11.

Nova grobova. V torek 18. t. m. popoldne smo pokopali priletno Marijo Turk, rojeno v Toplicah, mater č. šolske sestre Filomene v Šmihelu in Franciškana P. Petra Baptista, misijonarja na Kitajskem. Več kot mesec dnij bo preteklo, predno bo prišlo sporočilo o materini smrti do reke Jang-tse-kiang, kjer v bližini mesta Han-Kow na misijonski postaji pridobiva duše za Kristusa. 21. t. m. zjutraj je pa zatínil svoje oči 70letni Francišek Knoblar, daljni sorodnik slovečega afriškega misijonarja Ignacija Knoblar Abuna Soliman, ter oče P. Hijeronima, franciškana v Ljubljani. Pokojni celo življenje ni bil nikdar resno bolan, do zadnjega nikoli ni potreboval zdravniške pomoči niti ni rabil zdravil. Bil je jako navdušen in vnet član naše meščanske garde, ki ga je z godbo spremila na zadnjem potu.

Mestno županstvo v Rudolfovem opozarja hišne posestnike ozir. najemnike ali oskrbnike, da so dolžni hodnike ali pešpota tik posestva, nemudoma ko zapade sneg, očistiti in kadar se napravi poledica ozir., kadar vsled snega polzi, morajo se posuti hodniki ali pešpota s peskom, pepelom ali drugo tako stvarjo. Kadar zapade sneg ponoči, ali se napravi poledica, opraviti je osnaženje ali posipanje vsaj do 7. ure zjutraj.

Seja za gozd v Rasnem, katerega posedujejo novomeški posestniki, vršila se je dne 10. januarja v gostilni Iv. Jakše-ta. Kakor običajno pregledali so se lanski računi, iz katerih je bilo povzeti, da so znašali dohodki 492 K 56 v., stroški pa 215 K 10 v.; čistega prebitka je ostalo v blagajni 277 K 46 v., ki je naložen v mestni hranilnici. Čisti prebitek porabil se bo za gozdarjevo plačo in za popravila v hosti. Na razne nasvete gg. odbor-nikov sklenilo se je sledeče: Občni zbor, pri katerem se bo volil nov odbor, vršil se bo na rotovžu v soboto dne 29. januarja ob 2. uri popoldne. Da se bo za občni zbor bolj vedelo, naznanilo se bo ta dan po mestnem slugi že dopoldne po mestu. Vabijo se že tem potem vsi posestniki in posestnice Rasenske hoste, da se tega važnega občnega zbora gotovo udeleže, zlasti, ker se bo volil nov odbor, od katerega bo odvisen ves nadaljni razvoj meščanske hoste. — Odbor.

Najden je črni Boa, katera ga je zgubila naj se zglašil pri Avgust Fischer v Kandiji št. 19.

Aretovanih je bilo v l. 1909 v tuk. mestni občini 61 i. s. 30 zaradi beračenja, 9 zaradi razgrajanja, 9 zaradi pretepa, 4 slaboumni, 2 zaradi goljufije, 5 oseb, ker so pili, ne da bi plačali, 2 osebi, ker se niste mogli izkazati, kaj da ste; zaradi različnih prestopkov je bilo naznanjenih 196 i. s.: 24 zaradi kaljenja nočnega miru, 3 zaradi trpinčenja živali, 72 zaradi nastavljenja vo-

zov, drv itd. na javnih prostorih, 51 zaradi ponesnaženja javnih prostorov, 19 lastnikov psov začasa kontumaca, 5 zaradi pokanja z bičem, 3 nesreče, 3 požari, 5 begunov, 24 zaradi poškodovanja tuje lastnine; 7 izgubljenih ozir. najdenih reči, 3 zaradi godbe brez dovoljenja.

Slovstvo. V tiskarni Kleinmayer in Bamberg je izšla nova knjiga „Morski razbojnik.“ Kaj, čegar prvotno ime je bilo Charles Osborne je odplul na neki ladiji iz španskega mesta Bilboa po afriškem obrežju, da naloži tukaj sužnje. Postane razbojnik, a po prigovarjanju mladeniča, katerega je našel tudi med sužnji na dnu čolna, se spreobrne v poznejših letih, bil celo umorjen od svojega soroparja. Pisana je povest v precej dobri slovenščini, vendar bi bilo potrebno tuintam lepše izrazo rabiti. Povest je zelo zanimiva ter se priporoča posebno odrasli mladini.

Družba sv. Mohorja v Celovcu je malo pred božičnimi prazniki dovršila svojo nalogo, odposlavši svojim članom knjige za l. 1909. Bilo je to ne malo dela! Celih sedem tednov je imelo pet oseb cel dan in še pozno v noč opravila dovolj s štetjem, zavijanjem in vezanjem knjig, katerih je odpejlala pošta 920 zavojev in železnica 1510 bal tehtajočih 141.000 kilogramov. Ob novem letu so imeli vsi Mohorjani knjige v rokah in nadejamo se, da so bili vsaj večinoma zadovoljni z njimi. Vplačalo je na letnini do konca leta 84.225 udov in živih dosmrtnikov je prejelo knjige 1790; če k tem prištejemo še iztise poslane listom, društvom in nameček, je torej Družba za lani razposlala 87.000 iztisov! Ni čuda, da so nekatere knjige pošle do zadnjega iztisa, kakor „Podobe iz misijonskih dežel“ in „Marija v zarji slave“, in da je ostalo tudi drugih knjig, n. pr. molitvenika, le nekaj iztisov. Tega uspeha se gotovo radujejo z odborom vred vsi resnični in iskreni prijatelji naše Družbe — to so pa tudi pravi prijatelji našega naroda sploh. Zahvaljujoč Boga za njegov blagoslov in č. gg. poverjenike za njih trud, ki jih stane tudi ne malo novcev, in vse zveste nam člane, vabi Družba sv. Mohorja zdaj vse mile rojake, da naj tudi letos stopijo v vrsto Mohorjanov in se do 5. svečana zglase pri svojih poverjenikih. Da nam ne poidejo zopet knjige, prosimo, da naj se nam čimprej dopshejšje vpisovalne pole, ker bi sicer morali uvesti drug red za razpošiljanje knjig, namreč v tisti vrsti, kakor so nam došle vpisovalne pole. Zakasnjenci bi potem lahko prejeli mesto knjig le svoje novce zopet nazaj! Kaj bodo prejeli za svoje kronice, to že vedo; če bi se oglasili pri nas osebno, bi jim tudi že lahko pokazali, kar smo doslej za 1910. l. izvršili, in gotovo bi jim ugajalo. Čimprej bomo vedeli, koliko udov bomo letos zopet zbrali pod palico sv. Mohorja, tem prej bomo mogli dovršiti vso naklado in udom poslati knjige že začetkom jeseni. Letos bomo dali vsem udom samo isti molitvenik („Sv. spoved“); molitvenike iz zaloge bomo poslali le tistim Mohorijanom, ki si jih ne bodo izrecno prepovedali. Tako upamo ugoditi vsem. Knjige „Trije rodovi“ pa moremo dati najprej samo prvo polovico v zameno za molitvenik ali za posebno plačo. Naročnikom pa ne bo treba čakati dolgo na drugi del, priložili bomo vsakemu iztisu prvega zvezka položnico, in kdor bo želel prejeti še drugi snopič, nam bo naravnost po pošti poslal 50 vinarjev in bo prejel drugi snopič že nekaj tednov za prvim. Še nekaj! Da izpraznimo zalogo starejših molitvenikov, bomo odslej prodajali vse molitvenike nevezane po 40 vin.; naročilom je priložiti tudi poštnino. Nadejamo se, da bodo Mohorjani in prodajalci molitvenikov za to ceno si hiteli nabavit lepih in dobrih molitvenikov, ki jih najdejo zaznamovane v „Koledarju“. Ker smo znižali ceno posameznim snopičem „Zgodb sv. pisma“ na 50 vin., stane zdaj tudi vezan prvi del sv. pisma samo K 10:50.

Gospodarske drobtine.

— **Kmetijski tečaj v Črnomlju.** Deželni odbor kranjski priredi od 30. januarja do 1. februarja v Črnomlju kmetijski tečaj s sledečim sporedom: V nedeljo 30. t. m. od 3. do 5. popoldne: Gnojenje in pridelovanje krme (ravatelj Rohrman); v ponedeljek 31. t. m. od 9. do 12. dopoldne: Prašičje-reja (ravatelj Rohrman); od 3. do 5. popoldne: Kletarstvo (vinarski nadzornik Skalicky); v torek dne 1. febr. od 9. do 12. dopoldne: Sadjarstvo (strokovni učitelj Zdolšek); od 3. do 5. popoldne: Kmetijsko združništvo (zadružni komisar dr. Pogačnik).

— **Kmetijski tečaj v Metliki.** V istem času kakor v Črnomlju se priredi tečaj tudi v Metliki in sicer po sledečem redu: V nedeljo 30. t. m. od 3. do 5. popoldne: Kletarstvo

(vinarski nadzornik Skalicky); v ponedeljek 31. t. m. od 9. do 12. dopoldne: Sadjarstvo (strokovni učitelj Zdolšek); od 3. do 5. popoldne: Gnojenje in pridelovanje krme (ravnatelj Rohrman); v torek 1. februarja od 9. do 12. dopoldne: Prasičjareja (ravnatelj Rohrman); v sredo 2. februarja od 7. do 9. dopoldne: Kmetijsko združništvo (zadružni komisar dr. Pogačnik).

— **Kmetijski tečaj v Šmartnem pri Litiji** je trajal od 16. do 19. t. m. in je bil prav dobro obiskan. Z njegovim uspehom morejo dež. odbor kakor tudi udeleženci in voditelji tečaja biti zadovoljni. V nedežo 16. t. m. je govoril Pengov o „Travnistvu in pridelovanju krme“, v ponedeljek dopoldne Legvart o „Živinoreji“, popoldne Pirc o „Gnojenju“, v torek dopoldne dr. Pogačnik o „Združništvu“, popoldne Demšar o „Živinozdravnistvu“ v sredo dopoldne pa Gombač o „Vinarstvu in sadjarstvu“. Vsi gospodje so izborno rešili svojo nalogo in jim je ljudstvo zelo hvaležno.

— **Zadružni tečaj na Grmu.** V ponedeljek 24. t. m. se je pričel na Grmu šestdnevni zadružni tečaj, katerega se udeležujejo učenci zimske in letne šole. Tečaj vodi zadružni nadrevizor V. Pušenjak iz Maribora, ki je tudi v zadnjih letih vodil zadružne tečaje na Grmu.

— **Nakup plemenske govedi.** Deželni odbor kranjski bo sprejemal v l. 1910 prošnje za nakup plemenskih bikov in plemenskih krav v dveh rokih in sicer spomladi in jeseni. Spomladi se bodo vpoštevale le one prošnje, ki bodo vložene najkasneje do 15. februarja 1910, jeseni pa one, ki dojdejo deželnemu odboru najkasneje do 1. julija 1910.

— **Deželne podpore za nakup plemenske govedi.** K nakupu plemenskih bikov bo deželni odbor prispeval načeloma živinorejskim zadrugam polovico, drugim zadrugam, občinam in korporacijam in izjemoma tudi zasebnikom za eno tretjino kupnine. Poleg tega bo povrnil na prošnjo tudi železniške transportne stroške do zadnje postaje za enega odposlanca in za nakupljene bika. Nakup plemenskih krav bo deželni odbor podpiral v toliko, da bo od slučaja do slučaja povrnil železniške transportne stroške do zadnje postaje. V tem oziru bo vpošteval le prošnje članov živinorejskih in mlekarških zadrug. Vsak prošnjik, ki bo dobil podporo za nakup bika, se mora zavezati, da bo žival redil po načelih umne reje. Ravno tako se bo moral zavezati vsak, komur bo izročila kaka zadruga, občina ali korporacija bika v oskrbo. Na prošnje, ki ne bodo došle deželnemu odboru do povedanih rokov, se deželni odbor ne bo oziral.

Nakup modre galice. Županstva v novomeškem kraju prosimo, da posredujejo tudi letos nakup modre galice in da sprejemajo v to svrhu naročila gospodarjev. Naročila naj se sprejemajo le na cele vreče po 50 kg, ki se morajo obenem zaarati z 10 K. Naročila naj se izkažejo na posebni poli, na kateri bodi razvidno ime in bivališče naročnika, naročena množina galice in vplačana ara. Nabiralne pole naj se pošljejo podružnici v Novomestu do 15. februarja. Naše vinogradnike opozarjamo pri tem, da se takoj zglase zaradi dobave potrebne galice.

Dražbeni oklic.

E 551/9

13

Dne 27. januarja 1910 dopoldne ob 10. uri bo pri spodaj oznamenjeni sodnji, v izbi št. 6, dražba zemljišča vl. št. 23. k. o. Gotnavas s prituklino vred. Nepremičnini, ki jo je prodati na dražbi, je določena vrednost 8719 K, prituklinam na 65 K.

Najmanjši ponudek znaša 5856 K; pod tem zneskom se ne prodaja. Odobrene dražbene pogoje in listine, ki se tičejo nepremičnin smejo tisti, ki žele kupiti, pregledati pri spodaj oznamenjeni sodnji, v izbi št. 5 med opravnimi urami.

Pravice, katere bi ne pripuščale dražbe, je oglašiti pri sodnji najpozneje v dražbenem obroku pred začetkom dražbe, ker bi se sicer ne mogle razveljavljati glede nepremičnine same.

O nadaljnjih dogodkih dražbenega postopanja se obvestijo osebe, katere imajo sedaj na nepremičnini pravice ali bremena ali jih zadobe v teku dražbenega postopanja, tedaj samo z nabitkom pri sodnji, kadar niti ne stanujejo v okolišju spodaj oznamenjene sodnje niti ne imenujejo tej v sodnem okraju stanujočega pooblaščenca za vročbe.

C. kr. okrajna sodnja Rudolfovo, oddelek II.,

dne 10. decembra 1909.

(15)

Naznanilo.

(20)

Mestno županstvo v Rudolfovem opozarja vse lastnike psov, da imajo le te do 1. svečana 1910 zglasiti v mestnem uradu in jim do 15. svečana t. l. preskrbeti pasje znamke, ker bode po preteku tega roka konjač vse pse polovil, ki ne bodo imeli veljavnih znamk.

Mestno županstvo Rudolfovo, dne 18. prosinca 1910.

Dijaška kuhinja. Prispevki za dijaško kuhinjo za mesec januar t. l. bodo objavljeni v prihodnji številki „Dol. Novic“.

Zahvala.

(24)

Povodom boleznj in smrti našega dobrega očeta

Franca Knoblehar,

krojaškega mojstra in hišnega posestnika v Novem mestu

smo prejeli od njegovih prijateljev in znancev toliko dokazov krščanskega sočutja, da nam je to v veliko tolažbo ob britki zgubi.

Ker nam ni mogoče vsakemu posebej zahvaliti se, naj blagovolijo tem potom sprejeti našo najsrčnejo zahvalo. — Zlasti pa se zahvaljujemo preč. farni duhovščini, č. oo. frančiškanom, č. gg. usmiljenim bratom, slavni mestni godbi in c. kr. uniform. meščanski gardi za častno spremstvo pri pogrebu, blagorod. g. višemu okrajnemu zdravniku dr. J. Vavpotiču za skrbno zdravniško pomoč rajnkemu mej boleznijo, dobrim someščanom za mnogotere dejanske, ganljive dokaze sočutja z bolnikom, pred vsem pa veleč. gospej Zofiji Brežnik in veleč. gospici Mici Papež za trud in požrtvovalnost, ter vsem slavnemu občinstvu za obilno spremstvo na zadnji poti. Bog plačaj!

Novo mesto 24. jan. 1910.

Žalujoča rodbina.

Zahvala.

(25)

Našo drago mamo

Jero Turk

smo zadnji torek spremili k večnemu počitku. Prav prisrčno hvalo izrekam v svojem in v imenu vseh sorodnikov prečastitemu kapitelju, č. oo. Franč. č. gg. usmiljenim bratom ter vsem udeležnikom vsakemu posebej in vsem skupaj.

Marija Turk.

Mlin s šestimi tečaji

je takoj na prodaj pri Francu Glavan na Dvoru pri Žužemberku. Za denar se tudi počaka.

Ravno tam se tudi odda v najem

(18-2-1)

dobro idoča kovačija (fužina)

na reki Krki.

Resnično!

(12-3-1)

Gustav Murn je edini svečar in lectar v Novem mestu, ki ima največjo zalogo pristnih voščenih sveč lastnega izdelka po najnižji ceni preč. duhovščini in slav. občinstvu na blagohotno razpolago, ter se istim najvljudneje priporoča za mnogobrojni obisk.

Plačuje mēd, vosek in voščine po najvišji ceni. Pismena naročila se takoj izvršujejo.

Otvoritev trgovine.

Podpisani naznanja sl. občinstvu, da je otvoril v lastni hiši v Žabjivasi

trgovino s špecerijskim blagom

in se priporoča p. n. odjemalcem za obilni obisk ter zagotavlja iste postreči vedno z svežim, dobrim in cenanim blagom.

(21-3-1)

Spoštovanjem

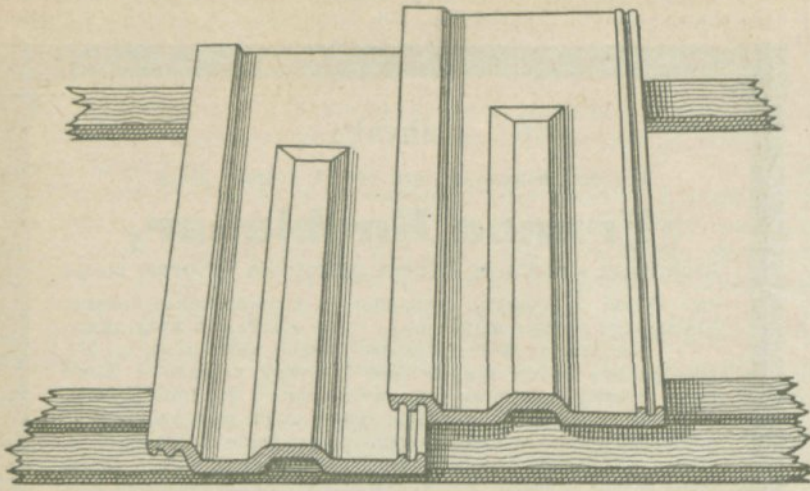
L. J. Medvešek.

Mlada hosta

(19)

je na prodaj pri Uršnih selih in obsega 3 johe.

Natančneje se izve pri Janezu Barborič, Jurnavas št. 13, župnije Podgrad pri Novem mestu.

F. P. Vidic & Komp. Ljubljana

tovarna zarezanih strešnikov

ponudi vsako poljubno množino

patent. dvojno zarezani strešnik - zakrivač

(22-24-1)

s poševno obrezo in priveznim nastavkom „sistem Marzola“.

Brez odprtih navzgor! Streha popolnoma varna pred nevihtami!

Najpreprostejše, najcenejše in najtrpežnejše kritje streh sedanjosti.

Na željo pošljemo takoj vzorce in popis.

Učenko

sprejemem takoj za mojo manufakturno trgovino (23 2-1)

T. Ogrin — Novomesto.

Hiša je na prodaj na Brodu

četrt ure od Novega mesta, prav na lepem ugodnem kraju s trafikom in z gostilniškim obrtom, tremi sobami, kuhinjo in jedilno shrambo. Zraven se nahaja klet, dva svinjska hleva in kozolac, vrt in dve njivi sedem mernikov posetve. — Več in cena se izve ravno tam pri lastniku Antonu Jeričku na Brodu št. 4. (13 3-1)

Spreten kovaški pomočnik

se sprejme takoj pri Janezu Smrke, kovaškem mojstru na Poljanah pri Mirni peči. (16)

Parna opekarna v Zalogu (Breitenau)

ima vedno v zalogi (14-0-1)

najboljši in najceneji opeko vsake vrste.

Naročila in vprašanja sprejema oskrbnništvo graščine Zalog (Breitenau) pri Rudolfovem.

Stara dobra gostilna

pri „Nacku“ na Luži

se zaradi starosti takoj odda v najem. Lahko se dobi zraven tudi zemljišče. — Natančneje ravno tam pri

(273-3-2)

Jakob Stublerju.

Proda se radi preselitve jako dobro ohranjen

klavir

po ugodni ceni; več se izve pri uprav. Dol. Novic. (2 3-1)

V sredo 2. febr. na Svečnico

vrši se v prostorih restavracije

pri „Vinski trti“ na Glavnem trgu

plesni venček.

Začetek ob 6. uri popoldne. Svirale bodete dve godbi.

Vstopnina prosta. Za dobro jed in pijačo bo skrbljeno.

K obilni udeležbi uljudno vabi

(17)

M. in L. Kopač.

Svoji k svojim!

Popolnoma varno naložen denar

Hranilnica in posojilnica za Kandijo in okolico

reg. zadruga z neomejeno zavezo (7-0-1)

v lastnem domu v Kandiji

sprejema hranilne vloge od vsacega, če je njen ud ali ne, ter obrestuje po

4 1/2 0/0

na leto brez odbitka rentnega davka, katerega sama iz svojega plačuje.

